

2023

GEVAS İLÇE RAPÖRÜ

VAN | TSO
Van Ticaret ve Sanayi Odası

Gevaş Tarihçesi:

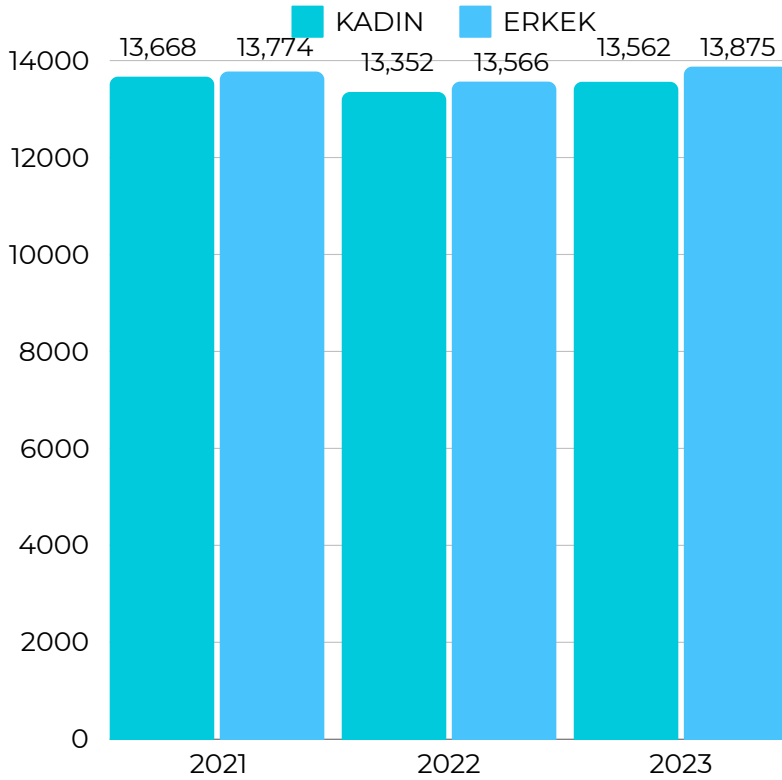
Gevaş ilçesinin tarihi geçmişini M.Ö. 5 bin yıllarına dayanmaktadır. 1071 yılında Malazgirt Zaferi sonrası bir Türk şehri olmuştur. Van Sancağı'na bağlı nahiye olarak varlığını sürdürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine giren Gevaş, 1914 yılında Doğu Anadolu'da başlayan Rus ve Ermeni işgaline uğramış, 31 Mart 1918 tarihinde Rus işgalinden kurtarılmıştır. 1927 yılında şimdiki yerinde geniş bir araziye kurulmuştur. Gevaş'ın tarihi geçmişi çok eskidir. M.Ö. 8-9'ncu Y.Y.larda Urartuların bu bölgeye yerleştiği, M.Ö. 5 bin yıllarında Sümerlerin buradan Mezopotamya'ya geçtiği, yine aynı yüz yıllarda Mete'lerin ve Asurluların istilasına uğradığı kısa bir süre sonra Pers İmparatoru KOROR zamanında parlak bir uygarlık yaşadığı rivayet edilmektedir.

Gevaş Coğrafyası:

Yüzölçümü 727,5 km² olup, deniz seviyesinden yüksekliği 1.750 metredir. İlçe Güney Doğu Torosların bir uzantısı olan Kavuşahap dağlarının en yükseği olan Artos Dağının (3650 m.) eteğinde kurulmuştur. Doğusunda Gürpınar, batısında Hizan ve Tatvan (Bitlis) İlçeleri, kuzeyinde Van Gölü, kuzeydoğusunda Edremit, güneyinde Çatak, güneybatısında da Bahçesaray ilçeleri bulunur. İl merkezine uzaklığı 40 km'dir. Yemyeşil görünümü ve zengin bitki örtüsüyle şirin bir yapıya sahip ilçe iklim açısından, kışları soğuk ve sert, yazlar ise sıcak ve kuraktır.

Gevaş Nüfusu

Gevaş Nüfus Yapısı:

2023 yılı sonunda adrese dayalı nüfus sistemi verilerine göre Gevaş'ın toplam nüfusu **27 bin 437** kişi olarak hesaplanmıştır. Van ili büyükşehir statüsüne kavuştuktan sonra ilçeye bağlanan mahallerle birlikte ilçe nüfusu artmıştır. Nüfusun **13 bin 562'sini** kadın **13 bin 875'ini** erkek nüfusu oluşturmaktadır.

Gevaş İlçe Ekonomisi:

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan Gevaş İlçesi Van'ın ileri ilçelerindendir. Tarım arazileri potansiyeli dikkate alındığında önemli bir merkez olmaya aday olduğu görülür. Ayrıca geniş arazi yapısına sahip olması nedeniyle gelişmeye müsaittir.

Tarım üretiminde buğday, arpa ve pancar ön sıraları alır. Ayrıca hayvan yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan ilçede son yıllarda düzenli olarak seracılık, meyvecilik ve arıcılık önemli ölçüde gelişmiştir.

Bunun yanında önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Gevaş ilçesinin Van Gölü'ne kıyısı olması ile kıyı turizmi, tarihi mekânlara ev sahipliği yapması ile kültür turizmi ve kışın kayak keyfi yaşamak isteyenler için kış turizmi gelişmiştir ve bunun ilçenin ekonomisine katkısı büyüktür.

Tarım:

Gevaş ilçesi tarıma elverişli topraklara ve iklime sahiptir. Van Gölü'ne kıyısı olması sebebiyle ilçenin iklimi bölge iklimine oranla daha ılımandır. Tarımsal üretime müsait alanların olması tarım üreticilerini bu ilçeye yönlendirmiştir. Özellikle son iki yıldır yapılan boş arazilerin tarıma açılması kapsamında yapılan çalışmalarda büyük tarımsal verim elde edilmiştir.

Gevaş ilçesinde 2023 yılında kullanılan tarımsal aletlerin dağılımı şu şekildedir:

Biçerdöver: 4

Traktör: 123

Diğer Aletler: 725

Toplam Alan	Nadas Alanı (Dekar)	Sebze Alanı (Dekar)	Meyvele r, içecek Ve Baharat Bitkileri n Alanı (Dekar)	Süs Bitkileri Alanı (Dekar)	Tahıllar Ve Diğer Bitkisel Ürünleri n Alanı (Dekar)
133.148	19.773	12.680	8.542	0	92.153

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Verim (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Buğday	17.200	16.950	196	3.315
Arpa	13.700	13.300	173	2.305
Fasulye Kuru	1.900	1.900	242	460
Nohut Kuru	570	570	125	71
Patates	410	410	3.893	1.596
Şeker Pancarı	6.543	5.879	6.716	39.482
Yonca	25.000	24.000	1.550	37.200
Korunga (Yeşil ot)	14.500	13.950	1.550	21.623
Mısır Slaj	720	720	5.550	3.960
Çayır Otu	11.600	10.600	600	6.360
Lavanta	10	10	200	2
Toplam	92.153	88.289	20.795	116.374

Sebze Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)
Fasulye (Taze)	4.500	7.425
Karpuz	350	1.225
Kavun	300	900
Biber (Dolmalık)	510	1.020
Biber Sivri	950	1.900
Salatalık	850	4.675
Patlıcan	370	814
Domates	4.850	26.675

Meyve Üretimi:

Ürün Adı	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Verim (Kg/Meyve Veren A.S)	Üretim (Ton)
Elma Golden	640	5.725	7.900	40	229
Elma Starking	615	7.320	6.935	40	293
Diğer Elmalar	1.274	6.290	12.440	40	277
Armut	600	8.500	6.600	40	340
Ayva	6	0	450	0	0
Kayısı	526	2.930	4.456	21	62
Kiraz	14	0	820	0	0
Vişne	140	2.180	1.460	15	33
Badem	2	0	112	0	0
Ceviz	4.725	56.000	33.700	34	1.916

Hayvancılık:

Gevaş ilçesinde yaklaşık 83 işletmede bal üretimi yapılmaktadır. Yılda ortalama 100 ton bal elde edilmektedir. Özellikle organik bal üretiminin yapıldığı ilçede bal üretimi yöre halkın geçim kaynakları arasındadır. Son zamanlarda özellikle Daka'nın faaliyetleri kapsamında yürütülen projelerle Gevaş ilçesinin tarımsal verimi artırılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında hayvansal üretimin artırılmasını kapsayan projeler de yapılmaktadır.

Hayvan Adı	Canlı Hayvan Sayısı (Baş)
Sığır (Saf kültür, Kültür Melezi, Yerli, Manda, Manda yavrusu, Buzağı, İnek, Öküz, Tosun, Boğa)	5.985
At, Katır, Eşek	73
Koyun (Yerli, Merinos) Keçi (Tiftik, Kıl)	106.072
Hindi, Kaz, Ördek, Beç Tavuğu	2.150
Toplam	114.280

Gevaş ilçesi Turizm Potansiyeli:

Ülkenin en büyük gölüne kıyısı olan bu şirin ilçede turizm potansiyeli çok yüksektir. Yaz turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi ve kış turizmini bu ilçede görmek mümkündür. Özellikle yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeridir. Gevaş'ta her devrin izlerine rastlamak mümkündür.

İlçenin Van Gölü'ne kıyısı bulunmaktadır. Geniş kumsallara ve doğal plajlara sahiptir. Özellikle Van ili ve çevresindeki halkın hafta sonlarını geçirdikleri mekânlar mevcuttur. Doğu Anadolu'nun denizi diye nitelendirilen Van gölü gerekli yatırımlar ve tanıtımlarla bu potansiyelini artıracaktır. Yerli ve yabancı turistler yaz tatillerini burada geçirebileceklerdir. Van'ın İran'a sınır komşusu olması nedeniyle bu ülkedeki turist potansiyeli çekmek için modern plajların ve otellerin yapılması önemlidir. Var olan potansiyelin artırılması Van iline ve ilçelerine büyük ekonomik katkı sağlayacaktır.

Tarih ve Kültür Turizm Potansiyeli:

İlçe önemli tarihi mekânlara ev sahipliği yapmaktadır. Gezilip görülebilecek önemli tarihi yapılar bu ilçe de mevcuttur. Bunlar;

İzzettin Şir Camii:

Selçuklu döneminin mimari özelliklerini taşır. Miladi 1257 Hicri 635 yılında İzzettin Şir adına Abdullah Han tarafından yaptırılmış, en son 2005 yılında restore edilmeye başlanan eser halen ibadete açık tutulmaktadır.

Hişet Kalesi:

Urartulardan kaldığı bilinen kalenin bu gün için bir duvarı kalmış parça ve yıkıntıları mevcuttur.

Hatun (Celme Hatun) Kümbeti:

İzzettin Şir kızı olan Halime Hatun adına yaptırılan kümbet gerek mimari gerekse bezemeleri ile Osmanlı öncesi Türk sanatının zarif bir örneğidir. Halime Hatun türbesi 1325 Hicri 703 yılında yaptırılmıştır. Kare bir kaide üzerine inşa edilen eser çokgendir. Bu şaheser büyük usta Esed tarafından yapılmış, etrafında Besmele ile Fetih Suresinin tamamı kemer üzerinde büyük ustalıkla yazılmıştır.

Tarihi Selçuklu Türkleri Mezarlığı:

Miladi 639 yılında fethedilen Gevaş, Selçukluların önemli merkezlerinden olmuştur. Mezarlık iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım kümbetin bulunduğu etrafı duvar ile çevrili ve bazı mezar taşları onarılmış kümbet ve etrafındaki şehitlik kısımdır. İkinci kısım ise, üzerinde yapılaşma olması nedeniyle bir bölümün evlerin altında kaldığı diğer bölümün ise yeni mezarlar ile birleşmiş Müsra mezarlığı olarak bilinmektedir.

Mezar taşlarında hat sanatının yanı sıra geometrik ve Rumi desenler büyük bir ustalık ile bezeme unsuru kullanılmıştır. Yine mezar taşları üzerinde Arapça duaların yanı sıra Farsça rubailer kullanılmıştır.

Akdamar Adası ve Kilisesi:

Yüzölçümü 70.000 metrekare olan adanın toplam kıyı uzunluğu 3 kilometreyi bulmaktadır. En yüksek noktası deniz seviyesinden 1912 metre yüksekte bulunan adanın batı uçlarında yüksekliği 80 metreye ulaşan dik kayalıklar vardır.

Gevaş ilçe merkezine 7 km uzaklıkta bulunan adaya ulaşım deniz motoruyla sağlanmaktadır. Adaya birçok medeniyet ev sahipliği yapmıştır. 16. Yüzyıl sonlarına kadar da yaşamın sürdüğü bilinen adaya I. Gagik müstakem bir kasaba, saray, çarşı ve liman inşa ettirmiştir. 16. Yüzyıldan sonra sivil yerleşimin bulunmadığı adada Kutsal Haç'a adanmış bir Ermeni Manastırı hayatini sürdürmüştür.

19. Yüzyıl sonlarında 300 civarında keşişin ikamet ettiği manastır 1895 ve 1915 olaylarından sonra terk edilmiştir. Adayı görülmeye değer yapan Akdamar kilisesidir. Akdamar Kilisesi (Surp Haç Kilisesi), Kudüs'ten İran'a kaçırıldıktan sonra 7. Yüzyılda Van yöresine getirildiği rivayet edilen Hakiki Haç'ın bir parçasını barındırmak maksadıyla I. Gagik'in emriyle Mimar Manuel tarafından inşa edilmiştir.

Adanın güney doğusuna kurulmuş olan kilise, mimarı açıdan Ortaçağ Ermeni sanatının en parlak eserleri arasında sayılır.

Kızıl andezit taşından inşa edilmiş olan kilisenin dış cephesi, alçak rölyef şeklinde işlenmiş zengin bitki ve hayvan motifleriyle ve Kutsal Kitap'tan alınma sahnelerle bezenmiştir.

Kilise bu özelliğiyle de Ermeni mimari tarihi içinde eşsiz bir konuma sahiptir.

Adanın adının nereden geldiğine dair yaygın halk hikâyesine göre, zamanında bu adada yaşayan Ermeni baş keşişin güzelliği dillere destan Tamar adında bir kızı vardır. Adanın çevresindeki köylerde çobanlık yapan bir genç bu kıza âşık olur. Bu genç Tamar'la buluşmak için her gece adaya yüzer. Tamar ise ona gece karanlığında yerini belli etmek için onu bir fenerle bekler. Bundan haberdar olan kızın babası, fırtınalı bir gecede elinde fenerle adanın kıyısına iner ve sürekli yer değiştirerek gencin boşuna yüzüp, gücünü yitirmesine neden olur. Yüzmekten gücünü yitirip, yorulan genç çoban boğulur ve boğulmadan önce son nefesiyle "Ah Tamar!" diye haykırır. Bunu duyan kız da hemen ardından kendini gölün sularına bırakır. O günden sonra ada Ah Tamar! ismi ile anlatılır. Bu hikâye Ermeni sair Hovhannes Tumanyan anlatımıyla efsaneleşmiştir.

Kış Turizm Potansiyeli:

Kış mevsiminin hâkim olduğu bölgede kış turizminin gelişmiş olması gerekirken ne yazık ki bu potansiyelin kullanılması son zamanlarda olmuştur. Bu yönde ki çalışmalar 2010 yılında açılan Abalı Kayak Merkezi ile olmuştur. Modern bir piste sahip olan kayak merkezi kayak yapmak ve kış mevsiminin güzelliklerini yaşatmak için tüm imkânlarla sahip. Yılın sadece 3 ayında turist çekebilen bölge bu tesisle beraber yılın 12 ayı boyunca yerli ve yabancı turistlerin merkezi olacaktır.

Gevaş İlçesi Eğitim:

Milli Eğitim' e bağlı 72 okul bulunmaktadır. Toplamda 309 derslik öğrenci Sayısı: 7.793 öğretmen sayısı: 365 derslik başına öğrenci sayısı; İlköğretim ve ortaöğretimde 25, Mesleki ve Teknik Eğitim'de 1 ve Lisede: 28'dir.1 Mesleki ve Teknik Eğitim veren okul sayısının artırılması özellikle buradaki turizm, tarım ve hayvancılık potansiyelinin artırılması için önemlidir. Sektörlerin gelişimi açısından nitelikli personel varlığı büyük kazanım olacaktır.

İlçede Yapılması Gerekenler:

- İlçe turizm potansiyelinin kullanılması için ilçe tanıtımının iyi yapılması
- Tarihi yapıların restore edilip turizme kazandırılması
- Turizm yatırımlarının artması için gerekli çalışmaların yapılması
- Doğal güzelliğin ve sit alanların korunması
- Tarımsal üretimin desteklenmesi
- Yeni tarım arazileri yaratılması
- Örtü altı tarım işletmelerinin desteklenmesi ve bu konuda yeni çalışmalar yapılması
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonunun korunması ve artırılması için gerekli desteğin verilmesi
- İlçe arı popülasyonunun korunması ve yeni kovanların kurulması
- İlçe bal üreticilerinin desteklenmesi

Gevaş'ta Öne Çıkanlar:

- Yaz ve kültür turizm potansiyeli
- Tarım ve hayvancılık potansiyeli
- Gelişen tarım üreticiliği
- Seracılık faaliyetlerinin gelişmesi
- Kış turizmi
- Doğal güzellik ve yeşil bir doğa
- Arıcılık ve bal üretimi
- Süt ve süt ürünleri

Gevaş'ta Yatırım Alanları:

- Tarım ve hayvancılık yatırımları
- Turizm yatırımları
- Oteller ve restoranlar
- Seracılık
- Bal üreticiliği
- Organik tarım işletmeciliği
- Yenilenebilir enerji yatırımı
- Hayvansal ürünler üzerine yatırım